

ANDT-strategi för Värmdö kommun

Antagen av kommunfullmäktige 2017-06-21 § 152

1 Inledning	3
2 Nationella och regionala mål	3
2.1 Nationell strategi	3
2.2 Regional strategi.....	4
3 Värmdö kommuns målsättningar	4
3.1 Minskad tillgång av ANDT-preparat.....	5
3.1.1 Samordnad alkohol- och tobakstillsyn samt tillsyn av rökfria miljöer.....	5
3.1.2 Samverkan kring ANDT-prevention inom ramen för Trygghetsrådet.....	5
3.2 Minskad användning av ANDT-preparat bland unga	5
3.2.1 Langning till underåriga ska minska.....	5
3.2.2 Kunskapsstöd om risker med ANDT.....	5
3.3 Minskat missbruk eller beroende	5
3.3.1 Alkohol- och narkotikaförebyggande arbete i restaurangmiljö	5
3.3.2 Kunskapsstöd till träningsanläggningar i dopningsförebyggande arbete	5
3.3.3 Kunskapsstöd om förebyggande metoder	6
3.4 Ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet.....	6
3.4.1 Stöd till personer i utsatta situationer till följd av risk- eller missbruk	6
3.4.2 Samverkan för en sammanhållen vård vid risk- eller missbruk.....	6
3.5 Minskad dödlighet och skada till följd av bruk	6
3.5.1 Stöd till barn och unga i familjer med missbruk eller annan omsorgssvikt	6
4 Handlingsplaner	6
5 Samverkan.....	6
5.1 Trygghetsrådet.....	6
5.2 Överenskommelse med Polisen	7
5.3 Civilsamhället och näringslivet.....	7
6 Uppföljning	7

1 Inledning

En nationell strategi för ANDT-politiken, omfattande mål och insatsområden, har antagits för perioden 2016-2020. Genom en kommunal strategi för området kan de kommunala ansvarsområdena i den nationella strategin kopplas samman med Värmdö kommuns vision, inriktnings- och effektmål samt lokala förutsättningar. Viktiga kopplingar finns även till bland annat de överenskommelser Värmdö kommun har med Polisen som bland annat omfattar aktivitetsplaner av betydelse för ANDT-arbetet.

Strategin ska även tydliggöra de samverkansformer som finns i kommunen, för att möjliggöra ett mer strukturerat arbete och uppföljning av kommunens åtgärder inom ANDT-området. Viktiga samverkansparter för kommunen i det förebyggande arbetet är exempelvis vårdnadshavare, civilsamhället och näringslivet. Ett viktigt forum för samverkan inom området är Trygghetsrådet.

Värmdö kommuns ANDT-strategi omfattar målsättningar, som utgår från de nationella målen på området. För att uppnå strategins målsättningar upprättas handlingsplaner, kopplat till nämndernas ansvarsområden och resurser. Handlingsplanerna ställs samman och kommunens aktiviteter inom ANDT-området följs kontinuerligt upp inom Trygghetsrådet samt, i samband med bokslut, inom ramen för kommunstyrelsens måluppföljning.

2 Nationella och regionala mål

Regeringen har identifierat 14 nationella myndigheter med ansvar inom ANDT-området, där Folkhälsomyndigheten har en stödjande roll genom att verka för nationell samordning samt för en effektiv och kunskapsbaserad verksamhet. Länsstyrelserna är ansvariga för samordning, projektledning och tillsyn inom respektive län gentemot de regionala och lokala aktörerna.

2.1 Nationell strategi

I den nationella strategin¹ anges ett övergripande mål för ANDT-politiken, vilket har varit detsamma sedan 2011:

Ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk

Strategin tydliggör att jämlikhets- och jämställdhetsperspektiven ska genomsyra ANDT-arbetet samt att barn ska skyddas från skadliga effekter av alkohol, narkotika, dopning och tobak. Den lyfter vikten av att minska skillnader i ohälsa, genom att arbeta både med generella insatser riktade till alla, samt med riktade insatser till de grupper i samhället som på grund av sina livsvillkor och levnadsvanor löper en högre risk.

Till den nationella strategin finns sex målsättningar med insatsområden som ska bidra till att nå det övergripande målet. Målsättningarna i den nationella strategin är följande:

- Tillgång till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak ska minska
- Antalet barn och unga som börjar använda narkotika, dopningsmedel och tobak eller debuterar tidigt med alkohol ska successivt minska

¹ Regeringskansliet, En samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitiken 2016-2020. Mål och insatsområden.

- Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som utvecklar skadligt bruk, missbruk eller beroende av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska successivt minska
- Kvinnor och män samt flickor och pojkar med missbruk eller beroende ska utifrån sina förutsättningar och behov ha ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet
- Antalet kvinnor och män samt flickor och pojkar som dör och skadas på grund av sitt eget eller andras bruk av alkohol, narkotika, dopningsmedel eller tobak ska minska
- En folkhälsobaserad syn på ANDT inom EU och internationellt

Mål 1 och 2 är primärpreventiva, inom vilka den kommunala sektorn har ett brett ansvar och stora möjligheter till hälsofrämjande och förebyggande åtgärder. Mål 3 till 5 är i större utsträckning av karaktären sekundär prevention, vilket innebär att debut inom alkohol, narkotika, dopning eller tobak redan har skett och att åtgärder därmed fokuserar på att minska konsekvenserna av bruket. Inom detta område har även landstingssektorn ett utbrett ansvar. Det sista målet avser Sveriges internationella hållning inom ANDT-politiken och omfattas därmed inte av ett kommunalt ansvar.

2.2 Regional strategi

Länsstyrelsen i Stockholms län har, tillsammans med Kriminalvården, landstinget, Polisen och Tullverket, tagit fram en regional strategi och handlingsplan² för ANDT-frågorna i länet. Den regionala strategin ska bidra till en gemensam riktning inom området och tydliggöra gemensamma utvecklings- och ansvarsområden. Bland annat då tillgången till alkohol, narkotika, dopningsmedel och tobak är större i Stockholms län än i många andra delar av landet bör ANDT-arbete ur ett hälsofrämjande, förebyggande, brottsbekämpande, behandlande och rehabiliterande perspektiv prioriteras.

Den regionala strategin och handlingsplanen utgår från strukturen i den nationella strategin, med undantag för det sjätte målområdet. Däremot har den regionala strategin lagt till ett målområde som omfattar organisation och styrning för ett hållbart och långsiktigt ANDT-arbete, då detta bedöms vara en förutsättning för arbetet inom övriga målområden. Samverkansstrukturer och uppföljningsarbetet, såväl på regional som lokal nivå, lyfts fram som förbättringsområden.

Liksom den nationella strategin syftar även den regionala till att bidra till att minska skillnaderna i hälsa. Därmed kommer vissa myndighetsgemensamma insatser i socioekonomiskt utsatta områden att prioriteras.

3 Värmdö kommuns målsättningar

Värmdö kommuns målsättningar inom ANDT-området följer, liksom den regionala planen, den nationella strukturen för målområden. Målområde 6 avser dock Sveriges internationella hållning inom ANDT-området och omfattas därmed inte av den lokala strategin. Målsättningarna för Värmdö kommun inom respektive målområde framgår nedan.

² Länsstyrelsen i Stockholm län, Strategi och handlingsplan för ANDT-arbetet i Stockholms län 2017-2020

3.1 Minskad tillgång av ANDT-preparat

3.1.1 Samordnad alkohol- och tobakstillsyn samt tillsyn av rökfria miljöer

Tillgänglighetsbegränsning är ett effektivt insatsområde för att minska bruket av alkohol, narkotika, dopningsmedel och alkohol, inte minst bland barn och unga. Av resultaten i Stockholmsenkäten³ framgår att trenden över tid i länet är att användningen av tobak och alkohol sjunker medan det fortsatt är en hög förekomst av narkotikaanvändning. Unga i Värmdö kommun, framförallt flickor röker i högre utsträckning än i övriga länet och en betydande andel uppger att de själva köper tobak i butik.

3.1.2 Samverkan kring ANDT-prevention inom ramen för Trygghetsrådet

Trygghetsrådet är ett forum för kommunen att strategiskt samverka med andra myndigheter, civilsamhället och näringsliv i förebyggande arbete avseende brott samt ANDT och andra trygghetsskapande åtgärder. Rådet syftar bland annat till att tidigt fånga upp nya trender och samla in aktuella data om utvecklingen av ANDT-bruk i kommunen.

3.2 Minskad användning av ANDT-preparat bland unga

3.2.1 Langning till underåriga ska minska

Stockholmsenkäten visar att majoriteten av unga som dricker alkohol har äldre kamrater, kamraters syskon eller andra vuxna som tillhandahåller alkohol. Detta är av stor vikt då riskerna för negativa konsekvenser och beroende ökar vidare med låg debutålder. Det alkoholförebyggande arbetet ska fokusera på att öka kunskapen hos vårdnadshavare och andra vuxna i syfte att påverka konsumtionsmönster och senarelägga alkoholdebuten hos unga.

3.2.2 Kunskapsstöd om risker med ANDT

Stödande insatser riktade till vårdnadshavare är en effektiv förebyggande insats. Vidare är skolan en central aktör i det förebyggande arbetet och enligt läroplanen ska information om riskerna med tobak, alkohol och andra droger integreras i undervisningen. Spridning av kunskapsbaserat cannabisförebyggande arbete är en del i målsättningen.

3.3 Minskat missbruk eller beroende

3.3.1 Alkohol- och narkotikaförebyggande arbete i restaurangmiljö

Forskning visar att restaurangrelaterad alkoholförsäljning är förknippad med problematik som exempelvis våldsbrott och olyckor. Vidare förekommer narkotikabruk i krogmiljö.

3.3.2 Kunskapsstöd till träningsanläggningar i dopningsförebyggande arbete

Dopning är ett förhållandevis ungt forskningsområde där kunskapen om prevention är begränsad, dock är tillgänglighet, normer och attityder faktorer som kan påverkas för att minska användningen av dopningsmedel. Förebyggande åtgärder stärks upp genom informationsinsatser för ökad kunskap för att hindra bruk, försäljning och distribution av dopningsmedel.

³ Stockholmsenkäten syftar till att kartlägga drogvanor, kriminalitet, skolk, psykisk ohälsa samt risk- och skyddsfaktorer. 2016 genomfördes den i 22 kommuner i länet för elever i årskurs 9 samt år 2 i gymnasiet.

3.3.3 Kunskapsstöd om förebyggande metoder

ANDT-relaterad ohälsa ska uppmärksammas och åtgärder vidtas för att stärka det förebyggande arbetet. Detta gäller exempelvis missbruksproblematik bland äldre, kopplingen mellan ANDT-missbruk och våld samt unga i riskzonen.

3.4 Ökad tillgänglighet till vård och stöd av god kvalitet

3.4.1 Stöd till personer i utsatta situationer till följd av risk- eller missbruk

Personer i utsatta situationer på grund av risk- eller missbruk är ofta i behov av samordnade insatser till följd av komplex problematik. Genom samverkan kan kontinuitet och långsiktighet uppnås i vårdkontaktarna och ett helhetsperspektiv uppnås med personens hela livssituation som utgångspunkt. Inom ramen för detta behöver även jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv beaktas för att säkerställas likartade förutsättningar till inflytande och påverkan.

3.4.2 Samverkan för en sammanhållen vård vid risk- eller missbruk

En väl fungerande samverkan mellan berörda huvudmän är avgörande för vård- och stödinsatser vid komplex problematik, exempelvis beroendeproblem i kombination med andra psykiska eller somatiska problem.

3.5 Minskad dödlighet och skada till följd av bruk

3.5.1 Stöd till barn och unga i familjer med missbruk eller annan omsorgssvikt

Forskning visar att cirka ett av fem barn i Sverige växer upp i familjer där vuxna har en problematisk alkoholkonsumtion. Detta kan medföra allvarliga negativa fysiska, psykiska och psykosociala konsekvenser för berörda barn. Kommunens skyldighet att agera vid misstanke om att barn far illa regleras i lag. För att motverka dödligheten kan exempelvis lättillgängliga stöd- och behandlingsinsatser vara av vikt.

4 Handlingsplaner

Utifrån de målsättningar som identifieras i strategin tar berörda nämnder fram handlingsplaner för ANDT-området. Av handlingsplanerna framgår respektive nämnds ansvarsområde och prioriterade åtgärder för att uppnå de målsättningar som berör nämndens verksamhet. Genom handlingsplanerna tydliggörs de konkreta insatser och åtgärder som genomförs inom kommunens olika verksamheter för att uppnå kommunens målsättningar inom ANDT-området. Handlingsplanerna tas fram inom ramen för detaljbudgeten, för att möjliggöra en koppling till resurssättning och prioritering inom nämndens ansvarsområde.

5 Samverkan

Utöver det arbete som bedrivs i kommunen och dess verksamheter finns flertalet viktiga samarbetsparter och forum för samverkan där gemensamma insatser av betydelse för ANDT-området genomförs. Dessa aktiviteter och åtgärder följs upp inom ramen för uppföljning av strategin.

5.1 Trygghetsrådet

Kommunstyrelsen antog i juni 2017 en reviderad arbetsordning för Trygghetsrådet, i syfte att tydliggöra att rådet utgör ett strategiskt forum för samverkan med andra myndigheter, organisationer

och företag i det trygghetsskapande arbetet. Inom ramen för rådet finns exempelvis en arbetsgrupp med representanter från kommunala verksamheter som dagligen arbetar med eller nära barn och unga. ANDT-frågor behandlas regelbundet inom ramen för Trygghetsrådet och dess arbetsgrupp.

5.2 Överenskommelse med Polisen

Värmdö kommun har sedan 2014 ett avtal om samverkan med Polisen⁴. Målet med samverkan är att minska brottsligheten och öka tryggheten i lokalsamhället. Kopplat till överenskommelsen har respektive kommun upprättat så kallade underbilagor med åtgärder och aktivitetsplaner, där vissa har bäring på ANDT-området. Underbilagor mellan Värmdö kommun och Polisen finns inom följande samverkansområden:

- Ungdomar och narkotika
- Brottsoffer/unga brottsutsatta
- Våld i nära relation
- Krog
- Kommunpolis
- Trafik

5.3 Civilsamhället och näringslivet

Värmdö kommun samverkar kontinuerligt med civilsamhället och näringslivet inom ramen för ANDT-området. Den huvudsakliga samverkan sker på nämndnivå inom ramen för respektive verksamhetsområde och är därför huvudsakligen föremål för åtgärder och insatser utifrån nämndernas handlingsplaner på ANDT-området.

6 Uppföljning

Kommunstyrelsen ansvarar för den kommungemensamma uppföljningen av de målsättningar som anges i strategin. Återrapportering sker inom ramen för måluppföljningen vid helårsbokslut. Respektive nämnd ansvarar för uppföljning och utvärdering av de åtgärder som genomförs inom ramen för dess ansvarsområde och handlingsplan för ANDT-arbetet. Kontinuerlig uppföljning av Värmdö kommuns ANDT-arbete sker även inom Trygghetsrådet.

⁴ Överenskommelsen är sluten mellan Nacka kommun, Tyresö kommun, Värmdö kommun samt Polisen. De tre kommunerna ingår i samma lokalpolisområde.